

1

Dansen

Här börjar glädjebudet om Jesus Kristus, Guds son.

Som det står skrivet hos profeten Jesaja:

Se, jag sänder min budbärare före dig,

han skall bereda vägen för dig.

En röst ropar i öknen:

Bana väg för Herren,

gör hans stigar raka

– så uppträdde Johannes döparen ute i öknen

och förkunnade

(Mark 1:1–4).

Markus börjar direkt med att fastställa identiteten hos den han skriver om. Korthugget och rakt på sak förklarar han att Jesus är ”Kristus” och ”Guds son”. *Christos* var ett grekiskt ord som betydde ’smord (till kung)’. Det var ett annat namn för ”Messias”, den som skulle komma och utöva Guds herravälde på jorden och rädda Israel från alla förtryckare och vedermodor. Han var inte vilken kung som helst, utan Konungen med stort K.

Men Markus kallar Jesus inte bara för ”Kristus”, han går mycket längre än så. ”Guds son” är en häpnadsväckande djärv benämning som går långt utöver dåtidens folkliga föreställning om Messias. Det är ett anspråk på ren och skär gudomlighet. Markus höjer alltså insatserna och gör det största anspråk som man kan

göra. Genom att citera Jesajas profetiska ord förklarar Markus att Johannes döparen är uppfyllelsen av den ”röst” som ropar i öknen. Eftersom Markus identifierar Johannes med den som skulle ”[b]ana väg för Herren”, kan man sluta sig till att han identifierar Jesus med Herren själv, med Gud den allsmäktige. Herren Gud – den efterlängtdade, gudomlige konung som skulle rädda hans folk – och Jesus, de är på något sätt en och samma person.

Med detta djärva anspråk förankrar han Jesus på djupast tänkbara sätt i Israels urgamla, historiska religion. Han låter oss förstå att den kristna tron inte är något alldeles nytt. Jesus är snarare uppfyllelsen av alla de bibliska profeternas längtan och visioner; han är den som ska komma för att regera och förnya hela universum.

Verklighetens dans

Efter denna introduktion låter Markus läsaren stifta bekantskap med Jesus i en anslående scen som berättar mer om vem han är:

Vid den tiden kom Jesus från Nasaret i Galileen och döptes i Jordan av Johannes. När han steg upp ur vattnet såg han himlen dela sig och Anden komma ner över honom som en duva. Och en röst hördes från himlen: ”Du är min älskade son, du är min utvalde” (Mark 1:9–11).

Att Guds Ande gestaltas av en duva är inte särskilt anmärkningsvärt för oss, men när Markus skrev sitt evangelium var det väldigt sällsynt. I judendomens heliga skrifter finns det bara ett ställe där Guds Ande liknas vid en duva och det är i targumerna, den arameiska översättningen av Gamla testamentet som dåtidens judar läste. I skapelseberättelsen i Första Moseboken 1:2 står det att Anden *svävade* över vattnet. För att fånga denna

målände bild, översatte rabbinerna stycket i targumerna enligt följande: ”Jorden var öde och tom, och mörker var över djupet. Och Guds Ande svävade över vattnet *som en duva*, och Gud sade: ’Varde ljus!’” Tre aktiva parter deltog i världens skapelse: Gud, Guds Ande och Guds Ord genom vilket han skapar. Dessa tre finns också med vid Jesu dop: Fadern som är rösten, Sonen som är Ordet, och Anden som kommer ner som en duva. Markus syftar medvetet tillbaka till skapelsen, till historiens början. På samma sätt som världens skapelse var den treenige Gudens verk, är också världens frälsning – alltings befrielse och förnyelse som nu tar sin början i och med konungens ankomst – den treenige Gudens verk, enligt Markus.

Detta är vad Markus vill förmedla med sin skildring av Jesu dop. Men varför är det så viktigt att både skapelsen och frälsningen är ett verk av en treenighet, *en* Gud bestående av tre personer?

Den kristna läran om treenigheten är gåtfull och intellektuellt utmanande. Treenighetsläran innebär att Gud är *en* Gud, evigt bestående av tre personer. Detta är inte detsamma som triteism, tre gudar som verkar i samklang – inte heller unipersonalism, tanken att Gud ibland antar en viss form och ibland en annan men att dessa former endast är olika manifestationer av en och samme Gud. Nej, treenighetsläran gör gällande att det finns *en* Gud bestående av tre personer som känner och älskar varandra. Gud är i grunden inte mera *en* än *tre* och i grunden inte mera *tre* än *en*.

När Jesus stiger upp ur vattnet, omsluter Fadern honom och överhöljer honom med kärleksord: ”Du är min älskade son, du är min utvalde.” Samtidigt beklär Anden honom med kraft. Det är vad som har pågått inom treenigheten sedan evighet. Markus

ger oss en kort inblick i hjärtat av verkligheten, livets mening, universums innersta väsen. Enligt Bibeln förhärligar Fadern, Sonen och Anden varandra. Jesus säger i den bön som finns nedtecknad i Johannesevangeliet: ”Jag har förhärligat dig här på jorden genom att fullborda det verk som du har gett mig att utföra. Förhärliga nu mig hos dig, fader, med den härlighet jag hade hos dig innan världen var till” (Joh 17:4–5). Var och en av personerna i treenigheten förhärligar de andra.

En av mina favoritförfattare, C S Lewis, uttrycker det så här: ”[I] kristendomen är Gud inte någonting statiskt ... utan en dynamisk, pulserande verksamhet, ett liv, nästan ett slags drama. Nästan, om jag kan säga det utan att verka vanvördig, ett slags dans.”¹¹ Teologen Cornelius Plantinga utvecklar denna tanke och konstaterar att Bibeln säger att Fadern, Sonen och Anden förhärligar varandra: ”Personerna inom gudomen upphöjer, umgås med och tar hänsyn till varandra ... varje person i gudomen inrymmer de andra i sitt innersta. I ständig rörelse och med ömsesidiga ömhetsbetygelser inhöljer och omsluter varje person de andra ... Guds inre liv flödar [således] över av aktning för andra.”¹²

Man förhärligar något när man anser något vara tilltalande och skönt i sig självt. Dess skönhet får oss att upphöja det och låta vår fantasi fångas av det. Så upplevde jag det med Mozart. Jag lyssnade på Mozart för att få bra betyg i musikförståelse på universitetet. Jag behövde skaffa mig bra betyg för att få ett bra jobb; med andra ord lyssnade jag på Mozart för att tjäna pengar. Men i dag är jag beredd att betala för att lyssna på Mozart, inte längre därför att jag har nytta av det utan därför att det äger en skönhet i sig självt. Det är inte längre bara ett medel för att nå ett mål.

Upplever man en person som tilltalande i den meningen, då vill man tjäna den personen förbehållslöst. Om man säger: ”Jag vill tjäna så länge jag vinner på det”, då tjänar man egentligen inte andra, utan man tjänar sig själv med hjälp av dem. Detta är inte att sätta andra i centrum och kretsa kring dem, det är att utnyttja dem och få dem att kretsa kring en själv.

Nu finns det förstås många av oss som *verkar* osjälviska och plikttrogna bara därför att vi inte kan säga nej. Vi säger ja till allt, och folk utnyttjar oss hela tiden. Alla säger: ”Du är ju så osjälvisk, så självuppoffrande. Du skulle behöva tänka mer på dig själv.” Men vi som inte kan sätta gränser utan låter folk trampa på oss, utnyttja oss och inte kan säga nej – tror du att vi gör det på grund av kärlek till andra människor? Naturligtvis inte, vi gör det på grund av ett upplevt *behov* – vi säger ja till allt på grund av rädsla och feghet. Det är knappast att förhålliga andra, långt därifrån. Att förhålliga andra innebär att man förbehållslöst tjänar dem, inte därför att man har något att vinna på det utan enbart därför att man älskar och uppskattar dem på grund av vad de är i sig själva.

Fadern, Sonen och Anden sätter var för sig de andra i centrum och älskar och tjänar dem. Och eftersom Fadern, Sonen och Anden skänker varandra upphöjd kärlek är Gud oändligt, innerligt lycklig. Tänk efter: hur känns det att träffa någon som man älskar över allt på jorden – någon som man kan göra vad som helst för – och upptäcka att den andre känner likadant? Det känns obeskrivligt! Så har Gud känt det i all evighet. Fadern, Sonen och Anden öser kärlek och glädje och vördnadsbetygelser över varandra och tjänar varandra. De söker i det oändliga att förhålliga varandra, och därför är Gud oändligt lycklig. Är det så att den här världen är ska-

pad av denne treenige Gud, då är den yttersta verkligheten en dans.

”Och vad spelar nu allt detta för roll?” frågar Lewis. ”Det spelar mer roll än någonting annat. Hela denna dans, hela detta drama, hela detta mönster, det trepersonliga livet, ska utspelas i var och en av oss ... [Glädje, makt, frid, evigt liv] utgör en väldig springbrunn av energi och skönhet som skjuter upp ur verklighetens innersta kärna.”¹³ Varför väljer Lewis att uppehålla sig vid denna bild av en dans? Ett självcentrerat liv är ett stillastående liv, statiskt och inte dynamiskt. En självcentrerad människa vill vara det centrum som alla andra kretsar kring. Man hjälper kanske andra, man har kanske vänner, man blir kanske förälskad så länge det inte äventyrar ens egna intressen eller allt det som tillgodoser ens behov. Man kanske till och med ger åt de fattiga – så länge det hjälper en att själv må bra och det inte stör ens livsstil alltför mycket. Självcentrering förvandlar allting annat till medel för att nå ett mål. Och det målet – som inte är förhandlingsbart – är allting man önskar sig och gillar, ens egna intressen framför andras. Man kan ha roligt med andra och prata med folk, men i slutändan kretsar allt kring en själv.

Vad händer om alla skulle säga: ”Nej, du måste kretsa kring mig!”? Föreställ dig fem, tio eller hundra personer på en scen där alla vill vara i centrum. Alla står där och säger till de andra: ”Dansa runt mig.” Ingen rör sig ur fläcken. Dansen blir förfelad, rent av omöjlig.

Med treenigheten är det helt annorlunda. I stället för självcentrering karakteriseras Fadern, Sonen och Anden till sitt väsen av *ömsesidigt självuppoffrande kärlek*. Ingen av personerna i treenigheten kräver att de andra ska kretsa kring honom; i stället kretsar var och en av dem frivilligt runt de andra.

Ta del i dansen

Om detta är den yttersta verkligheten – om Gud som har skapat universum är sådan till sin natur – då är denna sanning sprängfylld med underbara, livsavgörande konsekvenser för oss. *Om den här världen är skapad av en treenig Gud, då handlar livet i grund och botten om kärleksrelationer.*

Olika gudsföreställningar får nämligen olika konsekvenser. Om det inte finns någon Gud – om vi bara existerar av blind slump, enbart som ett resultat av naturligt urval – då är det vi kallar kärlek bara ett kemiskt tillstånd i hjärnan. Evolutionsbiologer säger att vi har fått alla våra egenskaper därför att dessa har hjälpt våra förfäder att föra sina gener vidare. Om vi känner kärlek, beror det enbart på att denna kemiska förening hjälper oss att överleva och sätta våra kroppsdelar i stånd att föra våra gener vidare. Detta är vad kärlek är: kemi. Om Gud å andra sidan finns men bara består av *en* person, då har det funnits en tid då Gud *inte* har varit kärlek. Innan Gud skapade världen – när det fanns bara *en* person inom gudomen – då fanns det ingen som kunde älska, eftersom kärlek endast kan förekomma i relationer. Om Gud bara hade bestått av *en* person och hade skapat världen och dess invånare, då hade Gud till sitt väsen inte varit kärlek – möjligtvis makt och storhet, men inte kärlek. Men om den yttersta verkligheten sedan evighet, utan vare sig början eller slut, består av en gemenskap mellan personer som känner och älskar varandra, då handlar den yttersta verkligheten om kärleksrelationer.

Varför skapade då denne treenige Gud världen? Om han bara hade bestått av *en* person, då hade man kanske kunnat tänka sig att han skapade världen för att han skulle få varelser som dyrkade och älskade honom och att det skulle bereda honom glädje. Men den treenige Guden hade redan allt detta – dessutom upplevde

han inom sig själv kärlek i mycket renare och starkare form än vad vi människor någonsin kan skänka honom. Varför skapade han då oss? Det finns bara ett svar. Han måste ha skapat oss för att *ge* kärlek, inte för att *få* kärlek. Han måste ha skapat oss för att bjuda in oss i dansen och säga: ”Om du förhärskar mig, om du inriktar hela ditt liv på mig, om du upplever mig tilltalande på grund av den jag är, då träder du in i dansen – vilket är vad du är skapad för. Du är inte bara skapad för att tro på mig eller vara andlig i största allmänhet, inte för att be och få lite inspiration när det känns jobbigt. Du är skapad för att inrikta hela ditt liv på mig och tjäna mig förbehållslöst. Där kommer du att finna glädjen. Det är vad dansen handlar om.”

Deltar du i dansen, eller tror du bara att Gud finns någonstans därute? Deltar du i dansen, eller ber du bara till Gud då och då när du får bekymmer? Deltar du i dansen, eller söker du någon som kan kretsa kring dig? Om livet är en gudomlig dans, då behöver du mer än något annat ta del i den. Det är vad du är skapad för. *Du är skapad för att ta del i en gudomlig dans med den treenige Guden.*

En dans in i striden

Omedelbart efter att Jesus har blivit döpt, förs han ut i öknen. Markus skriver:

Anden drev honom ut i öknen, och han var i öknen fyrtio dagar och sattes på prov av Satan. Han levde bland de vilda djuren ... (Mark 1:12–13).

Markus visar med dessa rader att även om den yttersta verkligheten är en dans, kommer vi att uppleva verkligheten som en strid.

Markus väver ihop denna berättelse med läsarnas erfarenhet genom att dra paralleller mellan Gamla testamentet och Jesu liv. I Första Moseboken har vi Anden som svävar över vattnet, Gud som talar så att världen blir till, människan som skapas och historien som tar sin början. Vad händer direkt efter det? Jo, Satan frestar Adam och Eva, de första människorna, i Edens lustgård.

Här i Markusevangeliet har vi Anden, vattnet, Gud som talar, en ny människa och historien som tar en ny vändning. Sedan upprepas mönstret, då Satan frestar Jesus i öknen. Markus väljer orden noga; han säger att Jesus ”levde bland de vilda djuren”. När Markus skrev sitt evangelium, var det inte ovanligt att kristna kastades till de vilda djuren. Många kristna frestades helt naturligt att tvivla på sin tro, att jämkna med sin överlåtelse till Gud. Men här ser de att Jesus i likhet med Adam har ett enastående nära förhållande till Gud men ändå har en strid att utkämpa.

Öknen är nämligen inte bara en slumpmässig avstickare in i svårigheter – *den är ett slagfält*. Frestelsen är inte opersonlig – det finns en verklig fiende som frestar. Markus betraktar Satan som en verklighet, inte som en myt. Det här är stötande i vår tids kultur, som ju är skeptisk till det övernaturliga, för att inte tala om demonisk aktivitet. I våra ögon är Satan en personifiering av ondskan, en kvarleva från ett förvetenskapligt, vidskepligt samhälle. I dag är han bara en symbol, ett ironiskt sätt att slippa undan eget ansvar för det onda. Men tror man på Gud – på ett gott, personligt, övernaturligt väsen – då är det fullt rimligt att tro att det finns onda, personliga, övernaturliga väsen. Bibeln säger att det finns högst påtagliga, onda andemakter i världen och att dessa andemakter är oerhört komplexa och intelligenta. Satan, ledaren för dessa andemakter, frestar oss bort från dansen. Det är just vad som sker med Adam i Edens lustgård och sedan med Jesus i öknen.

I lustgården fick Adam befallningen: ”Lyd mitt bud om trädet – ni får inte äta av trädet som ger kunskap om ont och gott. Om ni gör det, kommer ni att dö.” Varför var detta en frestelse? Som jag nämnde tidigare har Gud skapat oss för att kretsa kring honom, för att inrikta våra liv på honom. Vilken är vår första reaktion när Gud säger: ”Ni får inte äta. Om ni gör det, kommer ni att dö”? Vi frågar varför. Men Gud förklarar aldrig varför. Om vi skulle lyda Gud på grund av att vi förstod vad han sysslade med och hur det är för vårt bästa, skulle vi i själva verket bli stillastående. Vi skulle säga: ”Det verkar ju rimligt. Jag inser varför jag borde lyda och inte äta av trädet. Visst, självklart.” Gud skulle bara bli ett medel och inte ett mål i sig själv.

Gud sade i själva verket: ”Eftersom ni älskar mig får ni inte äta av trädet – bara därför att jag säger det, bara därför att ni ska ha gemenskap med mig. Lyd mitt bud om trädet så får ni leva.” Men det gjorde inte Adam. Han och Eva klarade inte frestelsen, och hela mänskligheten har sedan dess stupat på samma frestelse. Satan upphör aldrig att fresta oss. Han säger: ”Det där med självupppoffrande kärlek där man gör sig fullständigt sårbar och kretsar kring andra människor – det kommer aldrig att fungera.”

I grund och botten upplever Jesus samma sak i öknen. Även om Markus aldrig berättar vad Jesu frestelse består i, så gör Matteus det. Hans skildring (i Matteus 4:1–11) går i huvudsak ut på att Satan frestar Jesus att lämna sin omlopps bana runt Fadern och Anden och runt oss och i stället få alla andra att kretsa kring honom och bevara sig själv. Men denna frestelse slutar inte med den bokstavliga öknen. Under resten av sitt liv blir Jesus anfäktad av Satan, och anfäktelsen når sin kulmen i en annan lustgård, Getsemane, den totala motpolen till Edens lustgård.

Vi tänker på Adam och Eva och säger: ”Vilka dårar – varför lyssnade de på Satan?” Likväl vet vi att vi fortfarande inrymmer Satans lögn i våra hjärtan, eftersom vi inte vågar lita på Gud – ja, inte vågar lita på någon alls egentligen. Vi blir stillastående, eftersom Satan har sagt åt oss att vara det – det är så han utkämpar striden.

Men Gud lämnar oss inte försvarslösa. Gud sade till Jesus: ”Lyd mitt bud om trädet så får ni leva” – men den här gången gällde det ett korsträd. Och Jesus lydde. Han har gått före oss in i en högst påtaglig strid, för att dra in oss i dansens yttersta verklighet. Vad han har åtnjutit i all evighet, det har han kommit för att erbjuda oss. Ibland när vi befinner oss mitt i striden, när vi frestas och känner oss sårade och svaga, då kommer vi djupt inom oss att höra samma ord som Jesus hörde: ”Detta är mitt älskade barn – *du* är mitt älskade barn, du är min utvalda.”